

Vår referens:

Cecilia.boestad@hjarnkraft.se

Remissvar

2021-08-17

Dnr: S2021/02887

Mottagare:

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.sof@regeringskansliet.se

Remissvar Boende på (o)lika villkor – merkostnader i bostad med särskild service för vuxna enligt LSS (SOU2021:14)

Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft är en intresseorganisation som arbetar för personer med förvärvad hjärnskada och deras närstående, främst genom att verka för effektiv rehabilitering samt öka kunskapen om förvärvade hjärnskador och dess konsekvenser. Vår uppgift är att arbeta för ökad delaktighet och inflytande på alla områden, utifrån devisen *”Ett liv som räddas ska också levas”*. Hjärnkraft är medlemmar i Funktionsrätt Sverige.

Förvärvad hjärnskada

Förvärvad hjärnskada är en hjärnskada som inte är medfödd utan uppkommer efter nyföddhetsperioden. Orsaker kan vara stroke, traumatisk hjärnskada (Traumatic Brain Injury, TBI) efter fall, trafikolyckor eller våld, aneurysm, tumörer, hjärn/hjärnhinneinflammationer, syrebrist, förgiftningar etc. En nytillkommen grupp är personer med utmattningssyndrom. Under 2020 har rapporter kommit om personer med skador och påverkan på hjärnan efter Covid 19.

En förvärvad hjärnskada kan medföra kognitiva, exekutiva, psykosociala och fysiska funktionsnedsättningar som påverkar minne, initiativförmåga, tal, koncentrationsförmåga, inlärningsförmåga, att hantera ny information, planera och fungera i situationer som kräver bearbetning intryck. Gemensamt är den påfrestande hjärntrötthet/fatigue som blir en konsekvens vid de flesta hjärnskador. Rehabilitering och att återfå förmågor kan ta många år, ibland hela livet och inkluderar behov av stöd från en rad aktörer inom olika samhällsområden.

Funktionsnedsättningarna är ofta dolda och svåra för omgivningen att förstå och hantera. Anhöriga står ofta för ett omfattande stöd, vilket riskerar att påverka den egna hälsan. Enskilda som saknar eller har ett svagt stöd från anhöriga är särskilt utsatta.

Ojämlika ekonomiska villkor

I våra kontakter med personer med förvärvad hjärnskada och deras anhöriga har vi under senare år noterat den ökande ekonomiska utsattheten. Detta stöds av Socialstyrelsens *Lägesrapport 2020 avseende Insatser och stöd till personer med funktionsnedsättning*. ”Den höga förekomsten av långvarigt ekonomiskt bistånd bland dessa grupper tyder på ett ekonomiskt utanförskap, vilket förstärks ytterligare av att några har både långvarigt ekonomiskt bistånd och statligt bostadstillägg”.

Personer med förvärvad hjärnskada har skilda ekonomiska förutsättningar, inte bara beroende på var i landet de bor, utan också beroende på orsaken till den förvärvade hjärnskadans. De som fått sin skada genom en olycka och har ett gott försäkringsskydd kan få sina beräknade inkomstbortfall och merkostnader täckta. Andra som får likartade funktionsnedsättningar till följd av sjukdom saknar ofta denna möjlighet.

Hjärnkraft välkomnar utredningen

Hjärnkraft välkomnar att en utredning tillsatts med uppdrag att se över reglerna och klargöra rättsläget för boende med särskild service för vuxna enligt LSS i syfte att den enskilde inte ska drabbas av merkostnader för sitt boende på grund av sin funktionsnedsättning.

Som också konstateras i utredningen har majoriteten av dem som har insatsen bostad med särskild service enligt LSS sin huvudsakliga inkomst från antingen sjuk- eller aktivitetsersättningen, och de över 65 år från pensionssystemet. Den ersättning som utgår är oftast på garantinivå. Detta handlar om människor som inte har möjlighet att själva påverka sin ersättningsnivå. I många av de ärenden som vi får kännedom om bidrar anhöriga inte bara med stöd att ansöka om insatser utan också ekonomiskt till sin närståendes försörjning, däribland boendekostnader. En fråga som ofta kommer är -”Vad ska hända med min närstående när jag dör?”

Utredningens förslag

Kompensation för en enskilde inom ramen för merkostnadsersättningen

Utredningen har i enlighet med direktiven gjort en noggrann och ambitiös genomgång av rättsläget för boende med särskild service för vuxna. Utredningen konstaterar att ”Det har inte varit möjligt att beräkna någon genomsnittlig merkostnad för att man i en bostad med särskild service har tillgång till gemensamhetsutrymmen, närhet till vård med mera.” (sid 164).

Men trots det har utredningen landat i ett förslag om förslag om en schabloniserad ersättning inom merkostnadsersättningen om 30 % av prisbasbeloppet per år (1 190 kr/månad) och i det fall den enskilde även har andra merkostnader 25 % av prisbasbeloppet per år.

Hjärnkraft **stöder förslaget** då det ändå är en bit på väg för att minska de merkostnader som många personer med funktionsnedsättning har just beroende på sin funktionsnedsättning. Vi delar utredningen ståndpunkt att det inte är något alternativ att göra förändringar i jordabalkens regler om hyresavtal och hyra eller att reglera hyresnivåerna inom ramen för LSS.

En förutsättning är att rätten till merkostnadsersättningen inte påverkar möjligheterna till kommunalt eller statligt bostadstillägg utan är just en reglering som ska förhindra att den enskilde drabbas av merkostnader på grund av sin funktionsnedsättning.

Vi ser dock inte att förslaget till fullo kan bidra till

- att den enskilde inte får merkostnader för sitt boende på grund av sin funktionsnedsättning
- att målet i LSS om "Ett liv som andra med goda livsvillkor" uppnås
- att man löser den ojämlikhet som finns över landet.

Vi delar i den delen den ståndpunkt som Harald Strand, förbundsordförande i FUB framfört.

Statligt investeringsstöd

Därutöver gör utredningen bedömningen att det statliga investeringsstödet för hyresbostäder och bostäder för studerande skulle kunna användas för att på ett mer träffsäkert sätt stödja byggandet av bostäder som en del av insatsen bostad med särskild service enligt LSS.

Hjärnkraft **stöder förslaget** utifrån den helt oacceptabla situation som råder, där det i många kommuner saknas bostäder och beslut om insatsen bostad med särskild service enligt LSS överhuvudtaget inte verkställs.

Övriga synpunkter

Utredningen visar tydligt den komplexitet och den långa rad av aktörer med olika ansvarsområden som präglar stödet till personer med funktionsnedsättning.

Utredningen påpekar också att:

- "För att personer med funktionsnedsättning som bor i bostad med särskild service ska kunna få jämlika levnadsvillkor krävs åtgärder även inom andra områden än de som utredningen berör i detta betänkande".
- "Förslag som tar sikte på merkostnader innebär en begränsad påverkan på de enskildas ekonomi. För en förändring av den ekonomiska situationen krävs en översyn av inkomsterna".

Detta är slutsatser som **Hjärnkraft till fullo stöder**.

Stockholm 2021-08-23

Leif Degler

Förbundsordförande Hjärnkraft

Cecilia Boestad

Förbundssekreterare Hjärnkraft